

Uppföljning av deponeringsförbuden

Uppföljning av deponeringsförbuden

Naturvårdsverket

Beställ print-on-demand:

tel: 08-505 933 40. fax: 08-505 933 99

e-post: natur@cm.se

Internet: www.naturvardsverket.se/bokhandeln

ISBN 91-620-5298-5.pdf

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2003

Förord

Naturvårdsverket har i regleringsbrevet för budgetår 2002 fått i uppdrag av regeringen att följa utvecklingen och efterlevnaden av deponeringsförbuden för brännbart och organiskt avfall. I redovisningen ska också framgå hur verket följer och driver på aktörerna i utvecklingen mot ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall. Uppdraget ska redovisas till regeringen årligen fram till 2005.

Rapporten för år 2003 har tagits fram av Catarina Östlund, Simon Lundeberg och Christian Haglund, samtliga Naturvårdsverket. Underlag om utbyggnaden av kapacitet för återvinning har gjorts av konsultföretaget Profu. Värdefulla bidrag har lämnats av samtliga länsstyrelser samt ett flertal medarbetare på Naturvårdsverket.

Naturvårdsverkets diarienummer för redovisningen är 641-999-02, Rp.

Stockholm i juni 2003

Naturvårdsverket

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Uppdraget.....	4
1.3 Genomförande och avgränsning	5
2 Behov av kapacitet för att efterleva deponeringsförbud.....	6
2.1 Inledning	6
2.2 Kartläggning av dispenser från deponeringsförbudet	7
2.3 Utbyggnadsplaner för avfallsförbränning	8
2.4 Utbyggnadsplaner för biologisk behandling	10
2.5 Deponeringsbehov och kapacitetsbrist.....	12
2.6 Naturvårdsverkets bedömningar och slutsatser.....	13
3 Deponeringsförbudet för organiskt avfall.....	16
3.1 Inledning	16
3.2 Undantag	17
3.3 Dispenser och sortering.....	18
4 Naturvårdsverkets arbete för ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall	19
4.1 Att utveckla avfallshanteringen mot ekologisk hållbarhet.....	19
4.2 Minskad farlighet och minskade avfallsmängder genom förebyggande arbete ...	20
4.3 Resurshushållning samt avgiftning av kretsloppet.....	21
4.4 Långsiktigt låga utsläpp vid omhändertagande av avfall.....	23
4.5 Generella aspekter.....	25
Bilaga 1: Mängd brännbart avfall i länsstyrelsernas dispensbeslut för 2002 och 2003	27
Bilaga 2: Länsstyrelsernas bedömning av återvinningskapacitet.....	28
Bilaga 3: Förbränning – befintlig och planerad kapacitet enligt Profu:s utredning	29
Bilaga 4: Biologisk behandling - Befintlig kapacitet samt planerad utbyggnad enligt Profu:s utredning	30
Bilaga 5: Länsstyrelsen i Västra Götalands arbete med deponeringsförbudet för utsorterat brännbart avfall.....	32

Sammanfattning

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att följa utvecklingen och efterlevnaden av bestämmelserna om deponeringsförbuden för brännbart och organiskt avfall. Uppdraget syftar till att verket kontinuerligt ska följa utvecklingen på området. Redovisning till regeringen ska göras årligen fram till 2005.

Förbudet mot att deponera utsorterat brännbart avfall trädde i kraft den 1 januari 2002 men på grund av att det i stora delar av landet råder brist på kapacitet att behandla avfallet, behöver viss deponering av sådant avfall fortsätta ännu en tid. Vid brist på kapacitet att behandla avfallet har länsstyrelsen möjlighet att meddela dispens från deponeringsförbudet. Naturvårdsverket har för denna redovisning låtit samtliga länsstyrelser besvara en enkät om bl.a. mängden dispenser samt när och på vilket sätt deponeringsförbudet kommer att kunna efterlevas i länet. Naturvårdsverket har även låtit ett konsultföretag bedöma behovet av utbyggnad av kapacitet och undersöka vilka planer på utbyggnad som finns i landet.

Det finns idag ett stort antal planer på ny kapacitet för avfallsförbränning. De planer som är beslutade skulle enligt konsultutredningen innebära en ökning med 1,6 miljoner ton av den befintliga kapaciteten år 2002 på 2,7 miljoner ton. Därtill finns planer på ytterligare förbränningskapacitet om 1,1 miljoner ton som ännu inte är beslutade.

Det planeras också en kraftig ökning av den biologiska behandlingen, men den utgör en relativt liten del av nuvarande kapacitetsbristen. För biologisk behandling förväntas den totala kapaciteten öka från 0,4 miljoner ton till 0,6 miljoner ton till år 2005.

Behovet av att deponera brännbart avfall minskar kontinuerligt. Den totala mängd brännbart avfall som länsstyrelserna har medgivit dispens för har minskat sedan förra året från 1,6 miljoner ton till 1,3 miljoner ton för år 2003.

Naturvårdsverket bedömer att den utökning av avfallsförbränning som idag är beslutad samt den planerade utbyggnaden av biologisk behandling kommer att innebära att deponeringsförbudet för brännbart avfall kommer att kunna efterlevas. Verket delar länsstyrelsernas bedömning att de flesta län kommer att kunna efterleva förbudet till år 2005-2006. Planer för avfallsförbränning som ännu inte är beslutade bör enligt verkets bedömning förverkligas först efter noggrann planering och undersökning av det regionala behovet.

För att minska mängderna som deponeras är länsstyrelsens arbete avgörande. Detta arbete prioriteras olika högt på länsstyrelserna. Exempelvis har Länsstyrelsen i Västra Götaland bedrivit ett framgångsrikt arbete med deponeringsförbudet. Naturvårdsverket anser att några länsstyrelser bör vara mer aktiva i arbetet med att se till att deponeringsförbudet efterlevs.

Dispens från deponeringsförbuden på grund av kapacitetsbrist anser Naturvårdsverket endast bör tillåtas under en övergångsperiod. Verket överväger att senare införa ett slutdatum för den nuvarande möjligheten till dispens.

I denna rapport redovisas även Naturvårdsverkets arbete med det kommande deponeringsförbudet för organiskt avfall.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Under de senaste åren har flera åtgärder vidtagits för att minska deponeringen av avfall, bl.a. sorteringskrav för brännbart avfall, förbud mot att deponera utsorterat brännbart och organiskt avfall samt skatt på avfall som deponeras. Förbudet mot att deponera utsorterat brännbart avfall trädde i kraft den 1 januari 2002 men på grund av att det i stora delar av landet råder brist på kapacitet att återvinna avfallet, behöver viss deponering av sådant avfall fortsätta ännu en tid. Omställningen av avfallshanteringen har inte skett i den takt som bedömdes rimlig när beslutet om deponeringsförbud fattades¹. Denna i högsta grad pågående omställning av avfallshanteringen har utretts av Naturvårdsverket på uppdrag från regeringen vid flera tillfällen. Under våren 2000 fick verket i uppdrag att redovisa en kartläggning av kapaciteten för omhändertagande av avfall i Sverige. I redovisningen² konstaterades att det i en del kommuner, men inte i alla, kommer att råda en brist på kapacitet för att omhänderta det brännbara avfall som inte får deponeras från den 1 januari 2002.

Redovisningen följdes av ett mer omfattande uppdrag till verket att utreda ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall. Bland annat skulle verket redovisa en handlingsplan för att uppnå ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall samt redovisa om det finns behov av en förändring av styrmedlen för att uppnå de övergripande målen för avfallshanteringen. Naturvårdsverket redovisade uppdraget till regeringen i december 2001. Redovisningen av uppdraget finns publicerad i Naturvårdsverkets rapport 5177. Utredningen har utgjort underlag för regeringens proposition 2002/03:117, Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp.

I syfte att fortsätta följa utvecklingen på området har regeringen givit Naturvårdsverket det uppdrag som nu avrapporteras. Uppdraget redovisas årligen med start i juni förra året.

1.2 Uppdraget

Regeringens uppdrag till Naturvårdsverket har följande lydelse:

”Naturvårdsverket skall följa utvecklingen och efterlevnaden av bestämmelserna om förbud att deponera utsorterat brännbart avfall från år 2002 samt organiskt avfall generellt från år 2005. I uppdraget ingår också att redovisa hur dispensförfarandet fungerar.

¹ Jfr prop. 1996/97:172

² Naturvårdsverket 2000-06-29 ”Kartläggning av hur kommunerna planerar att omhänderta sitt avfall”

Av verkets redovisning skall framgå hur verket följer och driver på aktörerna i utvecklingen mot ett ekologiskt omhändertagande av avfall. Verket skall vid behov lämna förslag på kompletterande åtgärder och förslag till nödvändiga förändringar av regelverket för att uppnå ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall.

Uppdraget syftar till att få en kontinuerlig redovisning av utvecklingen på området och verket skall därför redovisa uppdraget i sin helhet årligen senast den 30 juni 2002, 2003, 2004 respektive år 2005.”

1.3 Genomförande och avgränsning

Förbudet mot att deponera utsorterat brännbart avfall har stor betydelse för den utbyggnad av återvinningskapacitet som nu sker. Naturvårdsverket har låtit konsultföretaget Profu göra en utredning av bristen på behandlingskapacitet i landet och vilka planer som finns för att klara av deponeringsförbuden³.

Vid brist på kapacitet att återvinna avfallet i regionen finns möjlighet till dispens från deponeringsförbudet. Som dispensgivande myndighet har länsstyrelserna kännedom om kapacitetsbristen och de planer på utbyggnad av kapaciteten som finns i regionen. För att *följa utvecklingen och efterlevnaden av bestämmelserna om förbud att deponera utsorterat brännbart avfall samt hur dispensförfarandet fungerar* har Naturvårdsverket låtit samtliga länsstyrelser besvara en enkät samt även haft särskild kontakt med vissa länsstyrelser för ytterligare upplysningar.

I uppdraget ingår att *lämna förslag på kompletterande åtgärder och förslag till nödvändiga förändringar av regelverket*. Naturvårdsverket har möjlighet att ge ut föreskrifter om dispens och undantag från förbuden. Verket har givit ut föreskrifter för förbudet om brännbart och arbetar med att ta fram föreskrifter om dispenser och undantag från förbudet att deponera organiskt avfall. I samband med detta ses de befintliga föreskrifterna över. Dessa planer redovisas i uppdraget.

Naturvårdsverket har i det tidigare regeringsuppdraget om ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall (NV rapport 5177, dec 2001) föreslagit ett flertal förändringar av regelverket för att utvecklingen på området ska fortsätta. Regeringen har nyligen (maj 2003) tagit ställning till förslagen i proposition 2002/03:117, Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp.

³ Profu 2003, ”Kapacitet för att behandla brännbart och organiskt avfall” 2003-06-04

2 Behov av kapacitet för att efterleva deponeringsförbud

Naturvårdsverkets bedömning:

- Den utbyggnad av avfallsförbränning och biologisk behandling som idag är beslutad innebär att deponeringsförbudet för brännbart avfall kommer att kunna efterlevas.
- Planer för avfallsförbränning som ännu inte är beslutade bör förverkligas först efter noggrann planering och undersökning av det regionala behovet av förbränningskapacitet.
- De flesta län kommer att kunna efterleva deponeringsförbudet för brännbart avfall till år 2005-2006.
- Länsstyrelserna har en viktig roll för att mängderna brännbart avfall som deponeras ska minska. Några länsstyrelser bör vara mer aktiva i arbetet med att se till att deponeringsförbudet efterlevs.

Förslag:

Naturvårdsverket föreslår att regeringen i den årliga uppföljningen av länsstyrelsernas arbete särskilt uppmärksammar dispensgivningen från deponeringsförbudet.

2.1 Inledning

Förbudet mot deponering av utsorterat brännbart avfall innebär att stora mängder avfall ska återvinnas istället för att deponeras. För att uppfylla deponeringsförbudet behöver betydligt mer kapacitet för återvinning tillkomma. Omställningen av avfallet sker under relativt kort tidsperiod och det finns därför anledning att följa utvecklingen särskilt noga och göra prognoser över tillgänglig återvinningskapacitet.

Vid brist på kapacitet att återvinna avfallet har länsstyrelsen möjlighet att meddela dispens från deponeringsförbudet. I ansökan ska visas att det saknas återvinningskapacitet inom regionen. För hushållsavfallet ska kommunen dessutom redovisa att ändamålsenliga åtgärder vidtagits eller kommer att vidtas för att deponeringen av det utsorterade brännbara avfallet ska upphöra. Naturvårdsverket har låtit länsstyrelserna besvara en enkät om mängden dispenser i länet samt hur och när deponeringsförbudet kommer att klaras i länet. I kapitel 2.2 redovisas en sammanställning av samtliga länsstyrelserns svar på enkäten. Därtill finns en redovisning av Länsstyrelsen i Västra Götaland om hur de framgångsrikt arbetat med att helt få bort behovet av dispenser i länet, se bilaga 5.

För ytterligare underlag till bedömning av situationen har Naturvårdsverket låtit kon-
sultföretaget Profu uppdatera tidigare utredningar om kapacitetsbehovet och planer på

utbyggnad av kapacitet för återvinning⁴. I kapitel 2.3 till 2.5 redovisas översiktligt resultaten från den utredningen.

2.2 Kartläggning av dispenser från deponeringsförbudet

Den totala mängden utsorterat brännbart avfall, som länsstyrelserna har medgivit dispens för att deponera under år 2003, uppgår till cirka 1,3 miljoner ton, enligt enkätsvaren. Av denna mängd utgörs drygt 0,4 miljoner ton av hushållsavfall och knappt 0,9 miljoner ton av annat avfall. Den beslutade dispensmängden för 2002 uppgick till 1,6 miljoner ton varav 0,6 miljoner ton var hushållsavfall och 1,0 miljoner ton övrigt avfall. Den totala dispensgivna mängden för 2002 har alltså minskat med 0,3 miljoner ton.

De flesta länsstyrelserna saknar uppgift om hur mycket utsorterat brännbart avfall som verkligen deponerades under 2002. I de fall uppgifter finns har dessa hämtats från miljörapporter eller dispensansökningar. Hur stor andel av det deponerade avfallet som utgörs av brännbart avfall anges sällan varför en uppskattning måste göras. För de län där en sådan uppskattning har gjorts visar att deponerade mängder brännbart avfall överensstämmer väl med dispensgivna mängder.

Dispens för år 2003 har medgivits i alla län utom i Östergötland, där deponeringen av utsorterat brännbart avfall har upphört. I Örebro och Norrbotten har ingen dispens lämnats för hushållsavfall, men däremot för övrigt avfall. I Västra Götaland och Södermanland kommer dispensdeponering att upphöra under hösten.

I tabellen nedan anges när länsstyrelserna bedömer att deponeringen av brännbart avfall i länet kommer att upphöra. Några av länsstyrelserna har haft svårt att göra en sådan bedömning.

Tabell 1. Tidpunkt för uppfyllande av deponeringsförbudet för brännbart avfall enligt länsstyrelsernas bedömning

Tidpunkt för uppfyllande av deponeringsförbudet för brännbart avfall enligt länsstyrelsernas bedömning	Län
2002	Östergötland
2003	Södermanland, Västra Götaland, Norrbotten för hushållsavfall, Örebro för hushållsavfall
2004-2005	Halland, Jönköping, Uppsala, Västmanland, Örebro för övrigt avfall
2005-2006	Blekinge, Gotland, Jämtland, Kronoberg, Värmland, Västerbotten, Norrbotten för övrigt avfall
Bedömning svår/saknas	Dalarna, Gävleborg, Kalmar, Skåne, Stockholm, Västernorrland

Länsstyrelserna i Halland, Skåne, Stockholm, Uppsala, Västerbotten, Örebro och Östergötland uppger att återvinningen idag främst sker genom förbränning inom det egna länet. Östergötland tar även emot betydande mängder från andra län. I Blekinge, Gotland

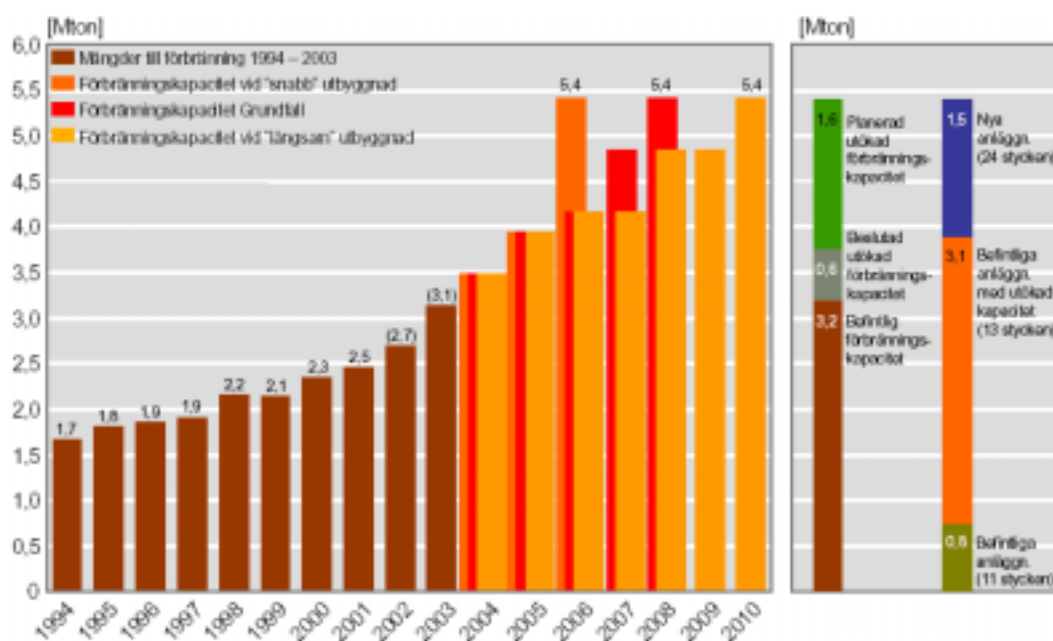
⁴ Profu 2003, ”Kapacitet för att behandla brännbart och organiskt avfall” 2003-06-04

och Jämtland sker återvinningen däremot till största delen i andra län. I Västra Götaland förbränns avfallet både inom och utom länet. En sammanställning över hur återvinningen sker i länen framgår av bilaga 2.

Av länsstyrelsernas enkätsvar framgår att det finns en del problem med deponeringsförbudet för utsorterat brännbart avfall, såsom hur begreppet utsorterat brännbart avfall ska tolkas. Vidare upplevs det som ett problem att byggindustrin är dåliga på att källsortera. En länsstyrelse konstaterar att ju mer sorteringsgraden ökar desto mer brännbart avfall kommer att behöva gå till förbränning.

2.3 Utbyggnadsplaner för avfallsförbränning

Figur 1. Utbyggnaden av avfallsförbränningskapacitet för tre olika scenarion. I figuren redovisas även en uppdelning av den slutgiltiga kapaciteten (5,4 miljoner ton) på två olika sätt.

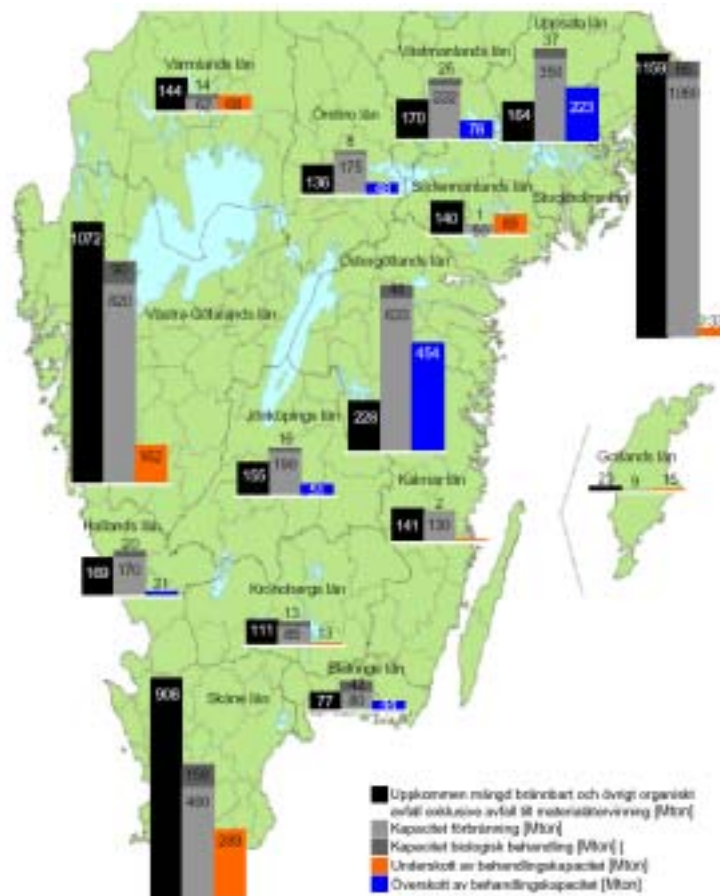

Resultatet från Profus uppdatering av utbyggnadsplaner framgår av figur 1 och tyder på att både antal anläggningar och total förbränningskapacitet kommer att fördubblas mellan år 2002 och ca år 2008. Antalet anläggningar ökar från 24 till 48 medan kapaciteten ökar från 2,7 till 5,4 miljoner ton/år. Av den tillkommande kapaciteten efter 2002 bedöms ca 1,6 miljoner ton/år vara beslutad ((3,2-2,7)+0,6+0,5) medan ca 1,1 miljoner ton (1,6-0,5) motsvaras av ej beslutade planer. Avvikelsen från figuren ovan beror på att en del planer nyligen blivit beslutade, se bilaga 3 för information om vilka anläggningar som beslutats. Befintliga anläggningar kommer att stå för merparten av tillgänglig kapacitet även framöver. Kapaciteten hos nya anläggningar blir förhållandevis måttlig.

När i tiden kapacitet som planeras kommer att finnas tillgänglig är svårt att bedöma i nuläget. Erfarenhet från tidigare kapacitetsutredning tyder på att planer läggs ned och tillkommer samtidigt som förverkligandet av planer har visat sig ta 1-2 år längre tid än vad man antog från början. Orsaker till förseningarna kan vara oförväntade svårigheter vid miljöprövning, politiska processer, opinion eller lokalisering. Det bedöms även kunna komma uppstå förseningar till följd av en allt större brist på driftpersonal samt kapacitetsbrist hos pannleverantörer. Rapporten bedömer att kapaciteten skulle kunna vara utbyggd under perioden 2006-2010.

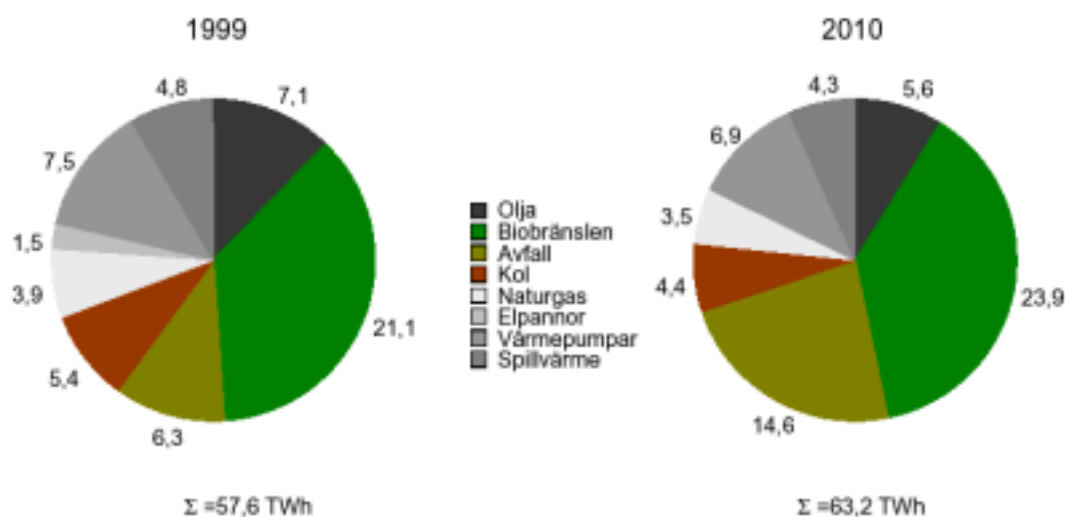
Rapporten indikerar även att förbränningskapaciteten inte alltid kommer att finnas tillgänglig i de län där behovet finns. Detta framgår av figuren nedan vilken illustrerar risk för överkapacitet i Östergötland och Mälardalen samtidigt som en viss underkapacitet kan förekomma i Skåne och Västra Götalands län. I norra delarna av landet verkar dock kapaciteten vara mer avpassad till det regionala behovet. Möjliga åtgärder för att hantera eventuella obalanser är mer grundlig planering från anläggningarnas sida och en ökad regional hänsyn på Länsstyrelserna i samband med dispensgivning.

Figur 2 Över-/underskott på behandlingskapacitet i södra Sverige år 2008. Avfallsmängderna antas öka med 2 procent per år. I figuren antas att inget avfall transporteras över länsgränserna.

Den totala planerade kapaciteten har ökat från 3,7 miljoner ton/år för år 2001 och 4,6 miljoner ton/år för år 2002 till att nu uppgå till 5,4 miljoner ton/år. Utbyggnaden bedöms till stor del möjliggöras av en ökad total bränsleanvändning inom fjärrvärmesektorn vilket illustreras av figuren nedan. Figuren visar även att avfallets andel av total bränslekonsumtion i fjärrvärmesektorn ökar från ca 11% 1999 till ca 22% 2010. En möjlig orsak till ökningen av avfallsförbränning är enligt rapporten att alternativkostnaderna för biobränslebaserad fjärrvärme ökat och att planerna på avfallsförbränning i allt högre grad styrs av efterfrågan på kostnadseffektiv fjärrvärme snarare än behovet av avfallsbehandling. Biobränslepriserna har av olika skäl ökat kraftigt sedan 2001 vilket kan ha bidragit till denna effekt.

Figur 3. Användning av bränslen för fjärr- och kraftvärmeproduktion inom fjärrvärmesektorn år 1999 samt uppskattning av användningen år 2010 (Profu uppskattning baserat på Energimyndigheten, 2001).

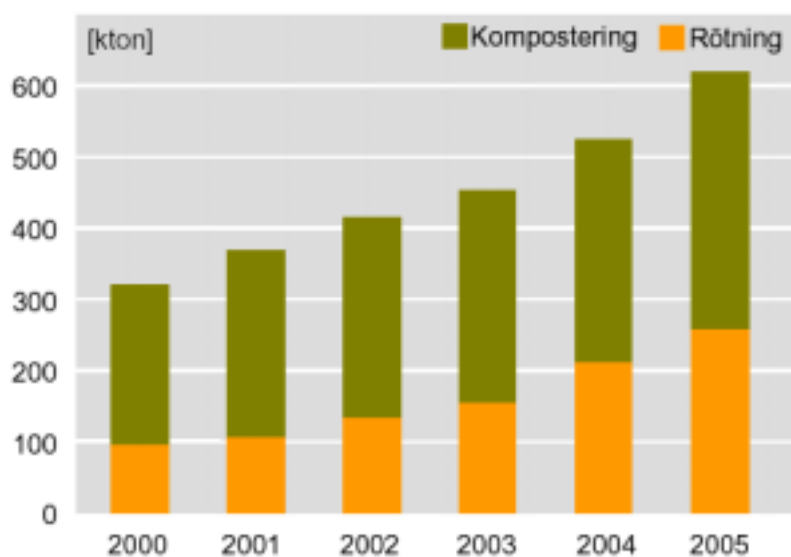
I rapporten hänvisas även till en studie från 2002 där det tydligt framgår att alternativet till ökad avfallsförbränning främst utgörs av biobränsle. En ökad avfallsförbränning sker i så fall till stor del på bekostnad av alternativinvesteringar i biobränslepannor. I rapporten diskuteras olika aspekter som påverkar långsiktiga priset på biobränslen och därmed indirekt även på lönsamheten för avfallsförbränning. Exempelvis kan den förväntade ökade biobränsleanvändningen i Europa leda till ökad konkurrens och högre priser. En motverkande aspekt kan vara biobränsleexport av de stora outnyttjade potentialer biobränslen som finns i Ryssland.

2.4 Utbyggnadsplaner för biologisk behandling

RVF genomförde en omfattande enkätundersökning hösten 2002 om vilka planer som finns för biologisk behandling (RVF-Nytt 1/2003). Enligt undersökningen uppgår den totala kapaciteten till ca 1,25 miljoner ton 2005 vilket omfattar allt biologiskt nedbrytbart avfall utom park- och trädgårdsavfall som komposteras separat. En kompletterande

uppföljning inom ramen för Profus kapacitetsutredning under våren 2003 visar att sådan biologisk behandlingskapacitet, såsom kompostering och rötning, som är relevant för deponeringsförbuden ökar från ca 320 kton/år för år 2000 till ca 620 kton/år för år 2005 (se figur 4). Andelen som behandlas genom rötning ökar från ca 30 % till drygt 40 % mellan år 2000 och 2005. Nuvarande underlag bedöms vara avsevärt mer tillförlitligt än tidigare underlag.

Figur 4. Utbyggnaden av biologisk behandlingskapacitet. Resultaten baseras på uppgifter från RVF (Hellström 2003) som Profu följt upp och anpassat till denna utredning.

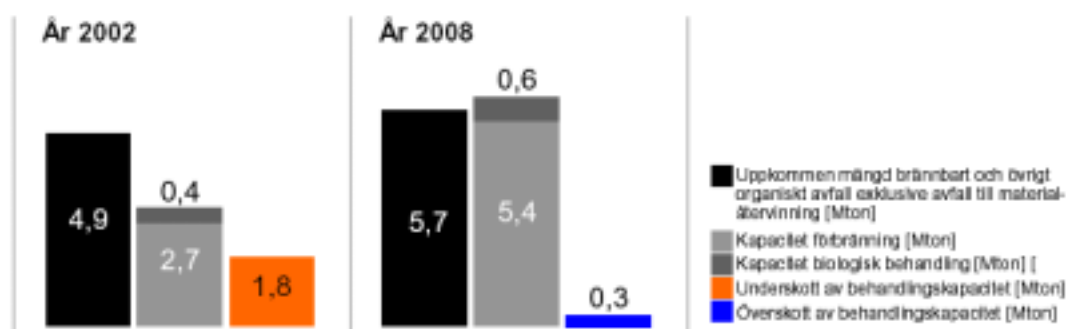
Orsaker till skillnader mellan RVF:s och Profu:s redovisning består i att RVF även inkluderar exempelvis gödsel och vallgrödor vilka inte deponeras idag och därför inte påverkas av deponeringsförbuden. RVF tar även med avloppsslam vilket också beaktas separat i Profu-rapporten. Därutöver har Profu normerat TS-halten till 35% för flytande avfall från bland annat slakterier, vilket bättre motsvarar TS-halter hos de avfall som omfattas av förbuden.

Liksom i fallet med förbränningskapacitet finns skäl att anta att planer läggs ned och tillkommer samt att planerna förskjuts något i tiden på grund av miljöprövning, politiska beslutsprocesser, opinion och lokalisering. En osäker faktor till skillnad från avfallsförbränning är metodutvecklingsbehovet som kan antas vara betydligt större för biologisk behandling med tanke på att ett flertal nya tekniker håller på att etableras. Dessutom framgår av tidigare underlag (Naturvårdsverkets Rapport 5177) att det ofta kan ta 5-10 år att införa fullt utbyggd källsortering på ett lämpligt vis. För att ta tillvara den långsiktiga potentialen för biologisk behandling finns därför skäl att inte binda upp biologiskt nedbrytbart avfall i allt för hög grad genom exempelvis långtidsavtal med förbränningsanläggningar.

2.5 Deponeringsbehov och kapacitetsbrist

Profu har i utredningen bedömt hur stor kapacitetsbristen är för att behandla brännbart och annat organiskt avfall som pga. deponeringsförbuden inte längre får deponeras. Det finns en rad osäkerheter i bedömningarna och Profu har därför redovisat ett antal olika alternativ för att visa effekterna av dessa faktorer. I figur 5 redovisas huvudalternativet. Resultaten baseras på det avfall som behandlas av kommunala och privata avfallsaktörer, alltså inte sådant avfall som behandlas inom industrin. Resultaten är även exklusive avfall som går till materialåtervinning. Enligt den uppföljning av producentansvaret som Naturvårdsverket varje år redovisar till regeringen uppgick den materialåtervinning av avfall som omfattas av producentansvaret till 1,3 miljoner ton för år 2000. Vidare förutsätts i huvudalternativet att alla de planer som redovisats ovan för avfallsförbränning och biologisk behandling blir förverkligade samt att avfallsmängderna ökar med 2 % per år. Med dessa förutsättningar bedömer Profu att utbyggnaden kommer att leda till ett visst överskott av kapacitet.

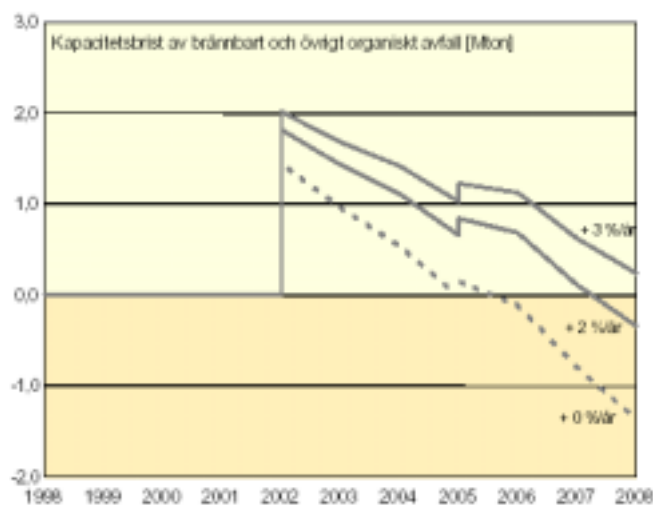
Figur 5. Nationell kapacitetsbrist/-överskott år 2002 och år 2008 enligt huvudresultatet.

Profu redovisar även alternativ med andra förutsättningar. Särskilt avgörande för kapacitetsbristen är hur avfallsmängderna kommer att öka samt i vilken takt och utsträckning som planer på ny kapacitet realiserar. En annan osäkerhet är att huvudalternativet endast tar hänsyn till delar av avfallet från industrin eftersom statistiken för sådant avfall som tas omhand inom industrin är av bristfällig kvalitet och flera år gammal.

För att belysa hur avfallsökningen påverkar kapacitetsbristen redovisar Profu deponeringsbehovet för brännbart och övrigt organiskt avfall med tre alternativa scenarier för utvecklingen av avfallsmängderna, se figur 6. I övrigt används samma förutsättningar som för huvudalternativet. Som jämförelse har den insamlade mängden hushållsavfall under åren 1992-2000 ökat med ca 2,2 % per år och förändringen är nära kopplad till den ökade konsumtionen. Jämförbart underlag för att bedöma förändringen i mängder uppkommet industriavfall saknas till stor del.

Figur 6. Kapacitetsbrist för att ta hand om brännbart och organiskt avfall

2.6 Naturvårdsverkets bedömningar och slutsatser

2.6.1 Behov av kapacitet för behandling av brännbart avfall

Resultaten från kapacitetsutredningen av Profu och sammanställningen av länsstyrelsens dispensgivning visar att deponeringsförbudet om utsorterat brännbart avfall ännu inte kan efterlevas på grund av brist på behandlingskapacitet. De beslutade planerna för utbyggnad av förbränningskapacitet skulle enligt Profus utredning innebära en ökning med 1,6 miljoner ton av den befintliga kapaciteten år 2002 på 2,7 miljoner ton. Till största delen förväntas planerna vara genomförda till år 2005-2006. Under samma tid förväntas kapaciteten för biologisk behandling av avfall byggas ut med 0,2 miljoner ton.

Mängden brännbart avfall som medges dispens bör kunna användas som ett grovt mått på behovet av behandlingskapacitet. För år 2002, det år som ovan används som referens för utbyggnaden, medgav länsstyrelserna dispenser på ungefär 1,6 miljoner ton. Detta kan jämföras med att den beslutade utbyggnaden av kapacitet är 1,8 miljoner ton.

Naturvårdsverket bedömer att den utbyggnad av avfallsförbränning och biologisk behandling som idag är beslutad innebär att deponeringsförbudet för brännbart avfall kommer att kunna efterlevas. Verket delar länsstyrelsernas bedömning att de flesta län kommer att kunna efterleva förbudet till år 2005-2006. Planer för avfallsförbränning som ännu inte är beslutade bör enligt verkets bedömning förverkligas först efter noggrann planering och undersökning av det regionala behovet. Under våren 2003 har enligt Profu tagits beslut om utbyggnad av avfallsförbränning på 0,5 miljoner ton. Naturvårdsverket anser att en alltför omfattande och snabb utbyggnad av förbränningskapacitet innebär risk att biologisk behandling och annan materialåtervinning motverkas.

Det finns dock en rad osäkerheter vid bedömning av det framtida kapacitetsbehovet. Behovet beror bland annat på om de uppkomna avfallsmängderna kommer att öka i samma takt som tidigare. Den rådande konjunkturen kan tyda på att så inte blir fallet. Eftersom förändringar i mängden uppkommet avfall till stor del påverkar behovet av kapacitet, finns det behov av att förbättra underlag om mängder och ökningstakt för annat avfall än hushållsavfall. Andra osäkerheter är bland annat i vilken utsträckning brännbart avfall framöver kommer att sorteras ut från avfall som deponeras och om materialåtervinning av det brännbara avfallet kommer att fortsätta öka. Naturvårdsverket arbetar för att öka utsorteringen genom att skärpa kraven på utsortering av brännbart avfall i verkets föreskrifter, se vidare kapitel 3.4. Vad gäller materialåtervinningen stöder verket den bedömning regeringen gör i proposition 2002/03:117 om att det finns anledning att i större utsträckning främja de biologiska behandlingsmetoderna och annan typ av materialutnyttjande. Flera åtgärder vidtas också varför det finns anledning att anta att ökningen minst motsvarar ökade avfallsmängder.

Vad Naturvårdsverket erfar finns indikationer på att den kraftiga utbyggnaden av avfallsförbränning i vissa regioner inte fullt ut är anpassad till fjärrvärmens baslastbehov. Detta skulle kunna få till följd att en del av energin från avfallsförbränning inte skulle kunna nyttiggöras under viss period av året. Ökad framtida kraftvärmeproduktion baserad på andra bränslen än avfall skulle kunna förstärka sådana tendenser. I samband med pågående planering av avfallsförbränningskapacitet bör därför säkerställas att värmen från avfallsförbränning kan nyttiggöras inom ramen för nätets baslastbehov på lång sikt. Regeringen anser också att möjligheterna till elproduktion övervägs och används vid förbränning av avfall (proposition 2002/03:117).

2.6.2 Länsstyrelsens arbete med deponeringsförbudet

För att minska mängderna som deponeras har länsstyrelsen en viktig roll, bland annat som dispensgivande myndighet för deponeringsförbuden. Naturvårdsverket anser i likhet med regeringen att länsstyrelsens roll i den regionala avfallsplaneringen bör stärkas. Vissa länsstyrelser har arbetat aktivt med deponeringsförbudet för brännbart avfall och uppnått tydliga resultat. Ett exempel är Länsstyrelsen i Västra Götaland, som genom handlingskraftigt arbete helt har fått bort behovet av dispenser från förbudet, se bilaga 5. I andra län har detta arbete haft betydligt lägre prioritet.

Naturvårdsverket har uppmärksammat att förbränningsanläggningar som utökat kapaciteten under året i vissa fall har haft svårt att få tag på brännbart avfall i Sverige. Sådant avfall har istället importerats från bland annat Norge och därmed hindras bättre efterlevnad av deponeringsförbudet i landet. Länsstyrelserna bör enligt Naturvårdsverkets bedömning i sådana fall vara mer aktiva och se till att deponeringsförbudet bättre efterlevs genom t.ex. en restriktiv dispensgivning. För att minska deponeringen kan i sådana fall även krävas regional samverkan.

Det finns indikationer på att avfall transporteras långväga mellan regioner för att deponeras på deponier med dispens. För att minska detta problem överväger Naturvårdsverket att föreslå krav på att den som söker om dispens redogör för var det brännbara avfallet har uppkommit. Naturvårdsverket anser att länsstyrelserna bättre bör följa upp mängden brännbart avfall som deponeras med dispens samt varifrån avfallet kommer.

Flera länsstyrelser har påpekat att större resurser skulle innebära bättre möjligheter att följa upp dispensansökningarna och därmed se till att deponeringen av brännbart avfall minskar.

Naturvårdsverket föreslår att regeringen i den årliga uppföljningen av länsstyrelsernas arbete särskilt uppmärksammar dispensgivningen från deponeringsförbudet.

3 Deponeringsförbudet för organiskt avfall

3.1 Inledning

Förbudet att deponera organiskt avfall träder i kraft den 1 januari 2005. Organiskt avfall definieras enligt 4§ avfallsförordningen (2001:1063) som sådant avfall som innehåller organiskt kol exempelvis biologiskt avfall och plastavfall. Förbudet innebär en ytterligare inskränkning i vad som tillåts deponeras. Med rådande vida definition på organiskt avfall kan det dock uppfattas som oklart vilket avfall som omfattas av förbudet. Det finns alltså ett behov av en sådan precisering. Vidare finns det behov av tydligare regler för dispensgivning av organiskt avfall.

Naturvårdsverket arbetar med att ta fram föreskrifter för dispensgivning och undantag från deponeringsförbudet (enligt bemyndigande i 13 § förordningen om deponering av avfall) med tillhörande vägledningsmaterial. Genom dessa föreskrifter avser Naturvårdsverket att skapa större klarhet över vad som gäller för deponeringsförbudet för organiskt avfall. Verket överväger att inte föreslå någon ändring av definitionen av organiskt avfall i avfallsförordningen. Istället övervägs att utforma undantagen i föreskrifterna så att en tillräcklig precisering uppnås om vilket avfall som omfattas av förbudet.

De kommande föreskrifterna om organiskt avfall övervägs införlivas i de befintliga föreskrifterna om utsorterat brännbart avfall (NFS 2001:17). I detta arbete planeras även en översyn av de befintliga föreskrifterna.

Utgångspunkten i arbetet med att ta fram regler om undantag och dispensgivning har varit att uppnå tydliga och uppnåbara regler samtidigt som målen med deponeringsförbudet uppfylls. Målen enligt propositionen 1996/97:172 (Hantering av uttjänta varor) är dels att resurshushållningen ska öka, dels att miljöpåverkan från deponier ska minska. Som resurshushållning nämns återvinning och återanvändning med avseende på material och energi. Vad gäller miljöpåverkan innebär nedbrytning av organiskt avfall vid deponering att metangas och stabila organiska ämnen bildas. Dessutom kan nedbrytningen leda till ojämna sättningar vilket ökar risken för utlakning av giftiga ämnen.

Arbetet med de kommande föreskrifterna om brännbart och organiskt avfall påbörjades hösten 2002. Under våren har ett antal referensmöten hållits med berörda myndigheter och branschorganisationer. Den externa remissbehandlingen kommer att ske i början av hösten varefter beslut i Naturvårdsverket styrelse planeras till början av år 2004, vilket är knappt ett år innan förbudet träder i kraft. Nedan följer en beskrivning av de undantag, dispens- och sorteringsregler som förslaget kan komma att innehålla.

3.2 Undantag

En viktig utgångspunkt i Naturvårdsverkets arbete är att medgivna undantag inte ska ge upphov till miljöpåverkan vid deponering eller innebära ett dåligt utnyttjande av resursen organiskt kol. Målsättningen har vidare varit att det avfall som inte kommer att undantas ska kunna återvinnas på ett tekniskt, ekonomiskt och miljömässigt rimligt sätt. Dessutom har tydliga och kontrollerbara regler eftersträfvats. Syftet är att nedbrytbart, metangasproducerande avfall inte ska deponeras. Till största delen mineraliska avfall med mindre innehåll av organiskt avfall bör därför kunna undantas.

Kunskapen om innehållet av organiskt kol i olika typer av avfall och dess miljöpåverkan vid deponering är bristfällig. Information har bland annat erhållits genom att studera deponiförordningarna i Tyskland och Österrike och vad som har legat till grund för dessa. Vidare har två utredningar genomförts om organiskt innehåll i olika avfall, där den ena var en litteraturstudie för olika avfall och den andra enbart omfattade askor. Föreskriftsarbetet har även omfattat en sammanställning och värdering av de tyska forskningsresultaten avseende avfall från s.k. mekanisk-biologisk förbehandling. Sådant avfall får deponeras i Tyskland och Österrike trots högre innehåll av organiskt material

3.2.1 Generellt undantag för avfall innehållande mindre mängder organiskt kol

I Tyskland och Österrike tillåts inte deponering av avfall innehållande mer än 5 % totalt organiskt kol (TOC) efter 2005 respektive 2004. Gränsen får för vissa avfall överskridas något. Enligt österrikiska erfarenheter finns ytterligare avfall som ligger något över denna gräns, men som bör kunna få deponeras. För att täcka in även dessa avfall kan det vara befogat att tillåta ett högre innehåll av organiskt kol.

En gräns på mängden organiskt innehåll i det avfall som får deponeras kan tänkas att omfatta både mineraliska avfall såsom gjuterisand och asfalt och bygg- och rivningsavfall. För att uppnå en låg andel organiskt innehåll i deponiresterna från bygg- och rivningsavfall behöver källsorteringen utvecklas ytterligare. Att genom mekanisk sortering av bygg- och rivningsavfall i efterhand erhålla en deponirest med en tillräckligt låg andel organiskt material är svårt.

3.2.2 Undantag specifika avfall

Dåligt utbränd aska bör inte deponeras eftersom den dels kan ge upphov till metangas och dels visar på ett dåligt utnyttjande av resurser. Värmevärdet i dåligt utbränd aska kan ligga på samma nivå som i skogsflis. Att deponera sådan aska kan inte anses vara acceptabelt ur resurssynpunkt. Aska med en mindre andel oförbränt material bör dock kunna undantas från förbudet.

Vidare ser verket över behovet av att medge undantag för avloppsslam som på grund av sitt föroreningsinnehåll inte bör återvinnas eller bortskaffas på annat sätt än genom deponering. För att minska den metangasbildande potentialen i slammet liksom risken för sättningar bör slammet först komposteras.

Vidare kan det finnas skäl att undanta grönslutslam från skogsindustrin. Större delen av detta avfall deponeras idag, eftersom andra återvinningsmetoder saknas. En rätt stor andel

av grönslutslammet innehåller höga glödgningsförluster (en analysmetod för organiskt kol). Större delen av glödgningsförlusten utgörs dock troligen av elementärt kol, som inte utgör ett problem vid deponering.

3.3 Dispenser och sortering

Länsstyrelsen har möjlighet att medge dispens från deponeringsförbudet i enskilda fall. Naturvårdsverket kan ge ut föreskrifter om när sådana dispenser ska kunna medges. För brännbart avfall kan dispens medges vid kapacitetsbrist. Naturvårdsverket överväger att införa liknande möjligheter för organiskt avfall. Verket gör dock bedömningen att behovet av dispenser kommer att minska kraftigt efter år 2005. Exempel på sådant avfall som kan komma att behöva dispens är vissa sorters slam från skogsindustrin. Enligt vad Naturvårdsverket erfar planerar flera av bruken att bygga ut förbränningskapacitet för sitt organiska avfall.

Dispens från deponeringsförbuden på grund av kapacitetsbrist anser Naturvårdsverket endast bör tillåtas under en övergångsperiod. Därefter bör dispens endast få medges i undantagsfall och om det finns särskilda skäl. Naturvårdsverket överväger att införa ett slutdatum för den nuvarande möjligheten till dispens. För närvarande bedömer Naturvårdsverket dock att osäkerheten kring utbyggnadstakten och behovet av kapacitet är för stor för att kunna besluta om ett slutdatum.

I samband med att föreskrifterna om hantering av organiskt avfall tas fram, kommer de gällande föreskrifterna ses över som rör hantering av brännbart avfall. Naturvårdsverket överväger att kräva mer redovisning om avfallets ursprung från den som söker dispens. För att förbättra efterlevnaden av kravet på källsortering av avfall överväger Naturvårdsverket att minska möjligheterna till undantag från kravet. Som underlag för detta arbete har det på uppdrag av verket under våren 2003 gjorts en studie av förutsättningar och drivkrafter för källsortering av bygg- och rivningsavfall⁵.

⁵ Carina Arenander och Kjerstin Sätterström, "Källsortering av bygg- och rivningsavfall – förutsättningar och drivkrafter", 2003-05-26

4 Naturvårdsverkets arbete för ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall

4.1 Att utveckla avfallshanteringen mot ekologisk hållbarhet

Utifrån miljö kvalitetsmålen och avfallshanteringens miljöpåverkan kan arbetet att utveckla avfallshanteringen mot ekologisk hållbarhet sammanfattas i följande riktlinjer⁶:

- **Minskad farlighet och minskade avfallsmängder genom förebyggande arbete**
Detta arbete kan bara delvis påverkas genom åtgärder i avfallsledet. Avfallsfrågorna behöver ses som en del av produkt-, kemikalie-, och klimatpolitiken och åtgärder i avfallsledet utformas så att de stöder och driver på åtgärder i produktledet.
- **Avgiftning av kretsloppet**
Avfall som innehåller farliga ämnen sorteras och hanteras separat för återvinning, destruktion eller, om destruktion inte är möjlig, långsiktigt säker deponering. Syftet är framförallt att säkerställa att farliga ämnen inte kommer ut i miljön eller kretsloppet genom okontrollerad återvinning eller felaktigt omhändertagande. Därmed tydliggörs också vilka varor som innebär miljörisiker i avfallsledet.
- **Långsiktigt låga utsläpp vid omhändertagande av avfall**
Alla former av omhändertagande av avfall skall ske på ett sådant sätt att de både på kort och lång sikt inte ger upphov till utsläpp som innebär risk för människors hälsa eller för miljön..
- **Resurshushållning**
Den resurs som avfallet utgör i form av material eller energi skall utnyttjas i så hög och förädlad grad som möjligt. Detta för att effektivt använda såväl förnybara som ändliga resurser med syfte att minska miljöpåverkan från en varus hela livscykel.

Naturvårdsverkets pådrivande och uppföljande arbete beskrivs här närmare inom några viktiga insatsområden. Redovisningen koncentreras på områden där särskilda insatser görs under innevarande år. Arbete av mer löpande karaktär redovisas inte. Naturvårdsverkets forskningsinriktade arbete redovisas inte heller i detta sammanhang.

⁶ Information om riktlinjerna finns i NV rapport 5177 om ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall

4.2 Minskad farlighet och minskade avfallsmängder genom förebyggande arbete

Minskad farlighet hos varor och i avfall, resurshushållning, minskade avfallsmängder och ett säkert omhändertagande av genererat avfall är centrala delar i den integrerade produktpolitiken (IPP). Kännetecken för den integrerade produktpolitiken är en ökad hänsyn till hela livscykeln hos produkter och ökad samverkan mellan olika led i produktkedjan. IPP lyfts fram av såväl EU som i den svenska miljöpolitiken som ett medel att hantera avfallsproblemen.

Naturvårdsverket har i uppgift att samordna och driva på det miljöorienterade produktarbetet i samråd med andra myndigheter och organisationer. Naturvårdsverket koordinerar ett nationellt nätverk, genomför och deltar i så kallade IPP-dialoger, samt deltar aktivt i arbetet på nordisk och europeisk nivå.

Naturvårdsverket redovisade till regeringen i juli 2002 förslag till utveckling av den miljöorienterade produktpolitiken. Verket redovisade en rad åtgärder inom olika områden och pekade på att det krävs olika styrmedel för att komma till rätta med problemen. Centrala områden för förebyggande åtgärder för minskad farlighet och minskade mängder avfall är bland annat produktutveckling, offentlig upphandling och utveckling av verktyg. Inom dessa områden delfinansierar Naturvårdsverket en manual för ecodesign av produkter, arbetar aktivt med utveckling, kunskapspridning och verktyg för offentlig upphandling, samt deltar aktivt i utvecklingen av miljöledningssystem, miljömärkning, livscykelanalyser, standarder och miljövarudeklarationer för ett bättre beaktande av produkter och det avfall som uppstår..

Naturvårdsverket deltar i OECD:s arbete med att förebygga avfall och öka återvinningen.

Inom ramen för att verka mot giftfria och resurssnåla kretslopp pågår dialoger mellan Naturvårdsverket och branscher om möjligheter och hinder för att minska mängderna avfall, farligheten i avfall samt bättre omhändertagande av avfall.

Utfasning av för hälsa och miljö farliga ämnen är en viktig insats för att underlätta framtidens avfallshantering. Kemikalieinspektionen driver tillsammans med bl.a. Naturvårdsverket frågorna om utfasning av farliga ämnen, ökade kunskaper om varors flöden och deras innehåll av farliga ämnen samt system för hälso- och miljöinformation om varor. Det sker inom ramen för olika konventioner, protokoll och direktiv och det pådrivande arbetet har sin utgångspunkt i den av svenska riksdagen beslutade kemikaliestrategin.

Här följer exempel på några områden där Naturvårdsverket driver på i ett förebyggande syfte när det gäller farliga ämnen.

Naturvårdsverket vägleder och driver på vid genomförandet av den nationella utvecklingsplanen för ozonnedbrytande ämnen. Parallellt med detta medverkar Naturvårdsverket i utrednings- och utvecklingsarbete som syftar till att finna lösningar på hur de existerande köldmedierna kan ersättas med alternativa köldmedier och/eller tekniska lösningar som inte skadar miljön.

Naturvårdsverket deltar inom olika konventioner, som OSPAR, HELCOM, UNECE-LRTAP och Århus, i arbetet med att minska användningen av och riskerna med farliga ämnen samt öka informationsflödet om dessa ämnen.

Naturvårdsverket deltar aktivt i arbetet med nya EU-direktiv om el-produkter och bilar. Direktiven innehåller förbud mot t.ex. kvicksilver, kadmium, bly, bromerade flamskyddsmedel i nya el-produkter och bilar (dock inte flamskydd) i hela EU från 2003/2007.

Naturvårdsverket driver och deltar i dialoger med kemikalieanvändande industribranscher om kartläggning och utfasning av kemikalier som bl.a. kan försvåra miljöanpassad återanvändning och återvinning av avfall.

4.3 Resurshushållning samt avgiftning av kretsloppet

4.3.1 Materialåtervinning

Producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter, bilar, däck, förpackningar och returpapper syftar bl.a. till att öka materialåtervinningen och därmed minska mängden deponerat avfall. Vidare har Naturvårdsverket en stödjande roll i byggbranschens kretsloppsarbete samt är part i det frivilliga åtagandet om kontorspapper.

Naturvårdsverkets följer upp producentansvar och frivilliga åtaganden i det regeringsuppdrag om utvärdering av området för år 2002 som redovisas senast den 30 juni i år.

Den höjda avfallsskatten har ökat intresset för återvinning av avfall t.ex. rester som uppstår i en process och kan vara till nytta i ett annat sammanhang. Exempel på detta är aska /slagg från avfalls- och kolförbränning, slagg från järn- och stålframställning, bygg- och rivningsavfall, gruvavfall, däcksflys och gjuterisand. Avfallet nyttiggörs som fyllmassor, bär- och förstärkningslager vid byggnation av vägar mm. där det kan finnas risk för läckage av farliga ämnen ut i omgivande naturmiljö. I sådana applikationer kan det uppstå målkonflikter mellan målen om resurshushållning och giftfri miljö. För att en verksamhetsutövare ska kunna säkerställa att avfallet återvinns på ett miljömässigt acceptabelt sätt behövs kunskaper om gällande regelverk och om avfallets inneboende egenskaper och riskerna med nya användningsområden måste bedömas noga. Naturvårdsverket har här en viktig roll i att vägleda om vilka regelverk som ska användas och hur de ska tillämpas och deltar i utvecklingen av verktyg som kan användas för att kvalitetssäkra avfallet. Under hösten 2002 har Naturvårdsverket genomfört ett projekt om ”Miljöaspekter på nyttiggörande av inerta /oorganiska material” och därefter deltagit i branschsamarbeten för att utveckla och sprida kännedom om miljörättsliga möjligheter och begränsningar för återvinning av avfall för anläggningsändamål samt i samarbeten för utveckling av metoder för miljöbedömning och kvalitetssäkring av vissa avfallsslag som avses nyttjas vid anläggningsbyggen. Under året planeras ett verksprojekt som samlar som förväntas leda till checklistor och hjälpmedel som för såväl tillsyns- och prövningsmyndigheter som verksamhetsutövare underlättar bedömningen av vad som krävs från miljösynpunkt för nyttiggörande av oorganiskt avfall, organiskt avfall och bygg- och rivningsavfall för särskilda användningsområden. Användningen av vissa harmlösa och

kvalitetssäkrade avfallsslag avses underlättas genom en pågående översyn av bilagan till förordning om miljöfarlig verksamhet med tillhörande vägledningsmaterial.

Naturvårdsverket redovisade i december 2002 en aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp (Rapport 5214). I aktionsplanen föreslås bland annat mål för återföring av fosfor till 2015 samt strategier för att uppnå detta mål. Därutöver föreslås ett reviderat regelverk för miljö- och hälsoskyddskrav vid användning av avloppsfraktioner på mark. Aktionsplanen remitterades under våren 2003.

Naturvårdsverket har fått ett regeringsuppdrag om hur regenerering av spillolja kan främjas för att åstadkomma en materialåtervinning av spillolja som i dag huvudsakligen energiåtervinns genom användning som bränsle i cement- och kalkugnar. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2003.

Från år 2002 har ett nytt stöd till lokala klimatinvesteringsprogram (Klimp) för kommuner införts. Det totala anslaget på 840 miljoner kronor kommer att fördelas under perioden 2002-2004. Stödet hanteras av Naturvårdsverket (enheten för investeringsprogram) och beslutas av Rådet för investeringsstöd. Efter en första granskning har 60 ansökningar valts ut fördelat på cirka 600 åtgärder. Antalet avfallsåtgärder uppgår till ett tjugotal varav merparten avser biologisk behandling. Åtgärderna skall bedömas av berörd sektorsmyndighet, där Naturvårdsverkets enhet för produkter och avfall fungerar som sektorsmyndighet för avfallsåtgärder. Naturvårdsverkets enhet för investeringsprogram gör sedan en samlad bedömning av programmen baserat på sektorsmyndigheternas yttranden. Därefter är det Rådet för investeringsstöd som under senhösten kommer att fatta beslut om programmen.

4.3.2 Minskad deponering

Förbudet mot deponering av utsorterat brännbart avfall medför att en stor mängd avfall skall återvinnas istället för att deponeras. Förbudet har följts upp under detta år bland annat genom att Naturvårdsverket medverkat på handläggarrträff med flertalet länsstyrelser samt genom de enkäter som beskrivits tidigare i denna rapportering.

För Naturvårdsverkets arbete avseende deponeringsförbudet för organiskt avfall, hänvisas till avsnitt 4 i denna rapport.

4.3.3 Farligt avfall

Avfallsförordningens (SFS 2001:1063) ikraftträdande den 1 januari 2002 har medfört att behovet av vägledning både generellt och i enskilda fall är stort. Arbete pågår med revidering av Handbok om farligt avfall och ett Allmänt råd om farligt avfall.

Naturvårdsverket följer Vägverkets och kommunernas arbeten med att fasa ut ur det tekniska kretsloppet den del av de uppbrutna asfaltmassorna som innehåller farligt höga halter av stenkolstjära.

För att förbättra insamlingen av batterier i Sverige bedriver Naturvårdsverket informationsarbete i samarbete med RVF, Batteriföreningen (producenterna) och Kommunförbundet under namnet "Batteriinsamlingen". Informationen är riktad till allmänheten (som är skyldig att sortera ut batterierna från sina hushållssopor) genom olika kampanjer och till kommunerna (som är skyldiga att erbjuda allmänheten insamlings-

kärl/möjligheter) genom ett 020-nummer, nyhetsblad, och en hemsida. Naturvårdsverket planerar att tillsammans med Batteriinsamlingen genomföra ännu en informationskampanj med start i januari 2004.

I Sverige får inte kvicksilver återvinnas och det har genomförts en utredning på regeringens uppdrag för att fastställa att det skall slutförvaras i djupförvar. Under tiden har insamlade kvicksilverbatterier lagrats i avvaktan på detta beslut. För att kunna slutförvara kvicksilvret måste det först utvinnas ur batterierna. Då detta är en sk EU-upphandling kan själva utvinningsprocessen hamna utanför Sverige men inom EU. Oavsett var i Europa utvinningen kan tänkas ske skall dock det utvunna kvicksilvret slutförvaras i Sverige. Naturvårdsverket genomför upphandlingen under år 2003 och avtal med entreprenör planeras att skrivas under hösten 2003.

4.4 Långsiktigt låga utsläpp vid omhändertagande av avfall

4.4.1 Deponering av avfall

Miljöpåverkan från deponier består främst i läckage av lakvatten och metangas. För att reducera utsläppen av metan har vi i Sverige som i många andra EU-länder valt som huvudstrategi att med olika styrmedels hjälp minska mängden deponerat organiskt material. Därutöver krävs även tekniska åtgärder för uppsamling av deponigas då en stor mängd organiskt material finns lagrat i våra deponier. För att reducera föroreningsspridningen via lakvatten är inriktningen att minimera mängden lakvatten och fördröja spridningsvägarna. På alla moderna deponier ställs dessutom krav på uppsamling och behandling av lakvatten.

Genom förordningen om deponering av avfall som trädde i kraft i juli 2001 har Sverige införlivat EG-direktivet om deponering av avfall (99/31/EG) i svensk lagstiftning. Förordningen ställer strängare krav på bland annat deponiernas botten tätning och behandling av lakvatten jämfört med tidigare. Till förordningen har Naturvårdsverket utfärdat föreskrifter om deponering av avfall (NFS 2001:14) samt även en handbok med allmänna råd till 38-42 §§ om anpassnings- och avslutningsplaner. Naturvårdsverket har för avsikt att under hösten 2003 ge ut ytterligare vägledningsmaterial till förordningen. Naturvårdsverket ger också via samarbete med Statens geotekniska institut vägledning för myndigheter i tekniska frågor på deponeringsområdet. En extern remiss av detta underlag planeras ske innan sommaren.

Sverige har aktivt deltagit i arbete inom EU-kommissionen med att ta fram mottagningskriterier och gränsvärden för de olika deponiklasserna. Beslut om detta antogs av rådet i december 2002. Beslutet träder ikraft den 16 juli 2004. Här väntar nu ett nationellt genomförandearbete av detta beslut. Det förväntas vara klart våren 2004. Naturvårdsverket har i ett regeringsuppdrag redovisat (mars -03) konsekvenserna av genomförandet av förordningen om deponering av avfall (2001:512). I uppdraget ingick att redogöra för förändringar i antalet deponier, kostnad för att deponera avfall samt uppskattade miljöef-

fecker. De nya kraven innebär en avsevärd standardhöjning för deponierna och ska vara uppfyllda senast 2008. Det är svårt att kvantifiera miljöeffekterna av införandet av deponeringsförordningen grundat på avslutnings- och anpassningsplanerna. Genomförandet av deponeringsdirektivet innebär mycket arbete för verksamhetsutövarna och myndigheterna. Naturvårdsverket gör dock bedömningen att regeringen inte i dagsläget behöver vidta ytterligare åtgärder på deponeringsområdet

Nordiska ministerrådets grupp för avfallsdeponering där Sverige är ordförande kommer att arrangera en workshop i Köpenhamn i juni för att diskutera konsekvenserna av deponeringsdirektivet samt det fortsatta arbetet.

4.4.2 Avfallsförbränning

För att minska emissionerna från avfallsförbränning kan bränslets sammansättning förändras, förbränningstekniska åtgärder vidtas samt reningsteknik installeras. Kunskap hos personalen är också en viktig aspekt för att säkerställa att anläggningen drivs optimalt.

Naturvårdsverket har arbetat aktivt med att införa EG-direktivet om förbränning av avfall (2000/76/EG) i svensk lagstiftning. Direktivet skulle vara implementerat senast den 28 december 2002. De föreskrifter som Naturvårdsverket har beslutat om följer i allt väsentligt de krav som anges i direktivet. Naturvårdsverket överväger att ta fram vägledning för att underlätta tillämpningen.

Naturvårdsverket har ett nära samarbete med branschen, företrädesvis med RVF, och deltar bland annat i en arbetsgrupp om avfallsförbränning och en undergrupp om emissioner.

Den ökade avfallsförbränningen leder till ökade mängder slagg och aska. Naturvårdsverket följer utvecklingen och forskningsarbetet om hantering av slagg och askor, bland annat genom deltagande i en arbetsgrupp som samordnas av Energimyndigheten.

Naturvårdsverket har i uppdrag av regeringen att kartlägga källorna till oavsiktliga utsläpp av de stabila miljögifterna dioxiner och furaner. Arbetet görs i samverkan med Kemikalieinspektionen och i dialog med olika forskningsinstitutioner och de industribranscher som frågorna gäller. I kartläggningen prioriteras bidragen från olika förbränningsprocesser. En förstudie redovisades i december 2002 innehållande bland annat en översiktlig sammanställning av befintlig kunskap. Den slutliga redovisningen görs i december 2004.

4.4.3 Biologisk behandling

I syfte att uppnå långsiktigt låga utsläpp vid biologisk behandling har Naturvårdsverket nyligen tagit fram vägledning med allmänna råd för yrkesmässig mellanlagring, rötning och kompostering av främst matavfall och livsmedelsrelaterat avfall. I vissa avseenden kan råden även användas vid kompostering av park- och trädgårdsavfall, avvattnat avloppsslam och gödsel. De allmänna råden avser tillämpningen av bestämmelserna om försiktighetsmått i 2 kapitlet 3 § miljöbalken och omfattar miljö- och hälsoskyddsaspekter inklusive lukt i samband med lokalisering, lagring, förbehandling, huvudprocesser,

efterbehandling, efterlagring och hygienisering. Vägledningen med råd finns tillgänglig på Naturvårdsverkets hemsida från slutet av juni.

Av de totalt ca 6,2 miljarder kronor i bidrag som beviljats inom ramen för de lokala investeringsprogrammen (LIP) har ca 12 % gått till investeringar inom avfallsområdet. Omkring hälften av bidraget till avfallsåtgärder (ca 400 miljoner kronor) har gått till anläggningar/system för biologisk avfallsbehandling som biogasanläggningar och i mindre omfattning till storskaliga komposteringsanläggningar. Hösten 2002 påbörjades på uppdrag av Naturvårdsverket och andra intressenter en utvärdering av dessa anläggningar. Ett övergripande syfte är att utvärdering och kunskapsåterföring skall bidra till att underlätta arbetet med biologiska behandlingssystem i alla led. Driftserfarenheter ska samlas in och göras tillgängliga. Miljöeffekterna kommer att bedömas. Ett syfte med utvärderingen är också att undersöka vilken betydelse LIP har haft för att satsningar på biologiska behandlingssystem har kommit till stånd och hur bidragssystemet fungerat tillsammans med andra styrmedel. Studien, som utgör första etappen i en större utvärdering, kommer att avslutas i september 2004. Den mer omfattande utvärderingen sker i samverkan mellan olika intressenter. Här kommer fler aspekter att utvärderas under ytterligare några år framöver.

4.5 Generella aspekter

4.5.1 Avfallsstatistik

Aktuell och tillförlitlig statistik över avfallsflödena i Sverige behövs för att kunna följa upp åtgärder på avfallsområdet. Naturvårdsverket arbetar med att utveckla ett tekniskt system för avfallsdata som ska kunna ge information om avfallsflöden i Sverige. Systemet ska ligga till grund för sammanställningar av data till Sveriges internationella rapporteringar över nationella avfallsflöden samt utgöra underlag till uppföljningen av de nationella miljö kvalitetsmålen. Systemet är under utveckling och kommer att vara webb-baserat.

Här ges exempel på ett antal utvecklingsprojekt som ska leda till en förbättrad uppföljning av åtgärder på avfallsområdet.

Renhållningsverksföreningen (RVF) tar årligen fram uppgifter om kommunalt avfall för sina medlemmar genom enkäter till kommunala behandlingsanläggningar. Naturvårdsverket har genom uppdrag till SMED inlett ett samarbete med RVF där deras data om hushållsavfall för 2001 har utvärderats för att efter eventuella kompletteringar kunna användas som nationell statistik.

Under 2002 utfördes ett EU-projekt som syftar till att ta fram metoder för att följa avfallsströmmar från anläggningar som handlar med skrot och avfall, och under 2003 genomförs ett liknande projekt som omfattar återvinningsindustrin.

En sammanställning och kvalitetsdeklaration av existerande svenska avfallsdata på nationell nivå blev klart i december 2002.

Under 2003 undersöks mängden avfall från tillverksindustrin i Sverige och projektet beräknas vara klart i april 2004.

Europeiska gemenskapens förordning om avfallsstatistik (2150/2002) trädde ikraft i december 2002 och senast i juni 2006 ska Sverige rapportera vilka avfallsmängder som uppkommit inom alla sektorer i landet. Arbetet med att förbereda den omfattande statistikinsamlingen påbörjas under hösten 2003.

4.5.2 Kommunala avfallsplaner

Den kommunala avfallsplaneringen har troligen haft en stor del i att många kommuner har kommit mycket långt med åtgärder inom avfallsområdet. Naturvårdsverket nuvarande föreskrifter om kommunala avfallsplaner är i behov av uppdatering. Verket har därför påbörjat ett arbete med att revidera dessa föreskrifter.

Bilaga 1: Mängd brännbart avfall i länsstyrelsernas dispensbeslut för 2002 och 2003

Län	Hushållsavfall		Annat avfall	
	2002	2003	2002	2003
Blekinge	40500	41500	33000	33500
Dalarna	580	350	4000	4000
Gotland	5000	4000	8500	8500
Gävleborg	21000	20412	8780	6080
Halland	4700	4600	10000	7147
Jämtland	9100	7820 ⁷	7055	5780 ¹
Jönköping	40850	26500	21400	48600
Kalmar	40650	21840	20000	31500
Kronoberg	4500	16400	17000	30000
Norrbottnen	6000	0	15000	13000
Skåne	58300	133200 ⁸	86300	102700 ²
Stockholm	90065	37560	344060	296500
Södermanland	43000	24 000 ton t.o.m 030901, därefter inget.	9700	0
Uppsala	7500	8000	3900	4000
Värmland	26800	26800	67400	136200
Västerbotten	30650	3035 ⁹	26000	35185 ³
Västernorrland	30000	21000	37000	24000
Västmanland	25000	21000 ¹⁰	48450	20000 ⁴
Västra Götaland	45421	19300	166950	46720
Örebro	56270	0	49500	13000
Östergötland	13200	0	9020	0
SUMMA	599086	437317	993015	866412

⁷ Mängden avser dispenser meddelade under perioden 030401-040331.

⁸ Mängden avser dispenser som i huvudsak har meddelats under perioden 020122-031021.

⁹ Medgivna dispenser stämmer ej med kalenderår. Naturvårdsverket har bedömt mängden för 2003.

¹⁰ Mängden avser dispenser meddelade under perioden 030228-040219.

Bilaga 2: Länsstyrelsernas bedömning av återvinningskapacitet

Län	Typ av återvinning idag och framöver	Främst inom länet?
Blekinge	Viss del komposteras. Resterande del förbränns främst i andra län. Mindre del förbränns i länet, gäller främst träavfall.	Nej
Dalarna	Svar från Ist saknas. Förbränningsanläggningar i länet finns i Borlänge och Avesta.	Svar saknas.
Gotland	Förbränning på fastlandet.	Nej
Gävleborg	Förbränning i Bollnäs, Uppsala, Sundsvall. Kompostanläggning planeras i Gävle.	Nej
Halland	Huvudsakligen genom egna anläggningar.	Ja
Jämtland	Främst förbränning utanför länet; Umeå, Sundsvall, Bollnäs	Nej
Jönköping	Förbränning i länet endast i Eksjö. Rötning i Vetlanda. Framöver förbränning och rötning i Jönköping. Med dessa anläggningar borde kapaciteten vara tillräcklig för länets behov.	Nej
Kalmar	Förbränning inom och utom länet.	Nej
Kronoberg	Tillräckligt med förbränningskapacitet kommer troligen finnas för verksamhetsavfall och hushållens grovavfall 2005 eller 2006.	Svar saknas.
Norrbottnen	Under 2003 klaras inte deponeringsförbudet för viss del av returfiberrejekt från massaindustrin. Övrigt brännbart avfall bedöms kunna behandlas genom förbränning i Norr- och Västerbotten.	Ja, mindre del till Umeå.
Skåne	Trend ökad källsortering i vissa kommuner. Större delen av det brännbara som inte deponeras med dispens idag. Förbränningen sker inom länet.	Ja
Stockholm	Återvinning inom egna länet, förbränning är klart dominerande.	Ja
Södermanland	Främst förbränning utanför länet.	Nej
Uppsala	Främst förbränning inom länet. Annan återvinning pågår och utvecklas, ex biogasanläggning i Uppsala. Komposterbar fraktion till Vafab.	Ja
Värmland	Förbränning i Karlstad och Karlskoga. Ny panna planeras i Säffle. Komposteringsanläggning planeras i Karlstad.	Nej
Västerbotten	God förbränningskapacitet i länet. Svårigheter att tekniskt förbränna vissa avfallsslag. Detta avfall måste förbehandlas på lämpligt sätt. Kompostering ökar. Målet för länet 35 % till biologisk behandling 2010.	Ja
Västernorrland	Avfall från Härnösand bränns i Umeå. I framtiden kommer återvinning ske inom länet, främst förbränning.	Nej
Västmanland	Förbränning i Uppsala, Avesta, Stockholm och Köping.	Nej
Västra Götaland	Förbränning inom länet i Göteborg och Lidköping. Utanför länet förbränns avfallet i Norrköping, Linköping, Halmstad, Karlstad och Västervik. Det som idag går till Norrköping kommer sannolikt gå till Borås när deras förbränningsanläggning står klar. Det som går till Linköping kan också hamna inom länet. Mindre mängder till Västervik. Förbränningsanläggning byggs även i Skövde. Det som idag går till Halmstad kommer antagligen fortsätta gå dit.	Nej, framöver alltmer till förbränning inom länet.
Örebro	Förbränning till största delen inom länet. Ny komposteringsanläggning i Örebro.	Ja
Östergötland	Tillräckligt med förbränningskapacitet för att klara avfall både från egna länet och andra län. Ytterligare utbyggnad planerad.	Ja

Bilaga 3: Förbränning – befintlig och planerad kapacitet enligt Profu:s utredning

Kommun	2002	2008	Tidpunkt för kapacitetsökning	Beslut om kapacitetsökning
Avesta	40 000	50 000	2003	Beslut
Boden	26 400	48 000	2003	Beslut
Bollnäs	40 000	40 000		
Borlänge	40 000	40 000		
Eksjö	25 000	40 000	2007	
Göteborg	430 000	550 000	2007	
Halmstad	72 160	170 000	2003 och 2004	Beslut
Haninge	10 600	0	2006	
Karlskoga	45 000	100 000	2003 och 2007	Beslut
Karlstad	50 000	50 000		
Kiruna	40 000	70 000	2003	Beslut
Köping	22 000	22 000		
Landskrona	22 400	25 000	2007	Beslut
Lidköping	100 000	100 000		
Linköping	250 000	350 000	2004	Beslut
Ljungby	40 000	40 000		
Malmö	207 100	350 000 ¹¹	2003	Beslut
Mora	20 000	25 000	2007	Beslut
Stockholm	450 000	700 000	2007	Beslut
Sundsvall	40 000	200 000	2007	Beslut
Södertälje	260 000	260 000		
Umeå Däva	150 000	240 000	2007	
Umeå Åliden	35 000	35 000		
Uppsala	226 100	350 000	2005	Beslut
Västervik	40 000	50 000	2003	
Borås		80 000	2004	Beslut
Brista		100 000	2005	
Eslöv		10 000	2005	
Falun kommun		10 000	2008	
Finspång		23 000	2004	Beslut
Fiskeby Board		45 000	2004	
Gävle		115 000	Samrådsprocess har inletts enligt lst.	
Hässleholm		45 000	2004	Beslut
Jönköping		150 000	2005	Beslut
Kalmar		80 000	2008	
Karlskrona		50 000	2008	
Katrineholm		50 000	2005	
Kil		12 000	2003	
Kumla, SAKAB		75 000	2003	Beslut
Markaryd		45 000	2005	Beslut
Motala		40 000	2008	
Norrköping		175 000	2003	Beslut
Ronneby/Kallinge		30 000	2005	
Simrishamn		15 000	2005	
Skövde		50 000	2005	
Uddevalla		40 000	2008	
Västerås		200 000	2008	
Västerås		200 000	2008	
Ystad		15 000	2005	
Örnsköldsvik		40 000	2008	
SUMMA	2 681 760	5 400 000		

¹¹ Enligt länsstyrelsen planeras ytterligare kapacitet. Tillståndsprövningen är på gång för den utökningen.

Bilaga 4: Biologisk behandling - Befintlig kapacitet samt planerad utbyggnad enligt Profu:s utredning.

Behandling	Län	Ort	2002	2003	2004	2005
Kompostering	Blekinge	Mörrum	32000	32000	32000	32000
Kompostering	Blekinge	Karlskrona	2000	9600	9600	9600
Biogas	Dalarna	Borlänge				
Kompostering	Dalarna	Borlänge	9500	9500	9500	9500
Kompostering	Dalarna	Ludvika	10000	10000	10000	10000
Kompostering	Gotland	Gotland				8600
Biogas	Halland	Falkenberg				9643
Biogas	Halland	Laholm	10714	10714	10714	10714
Kompostering	Jämtland	Åre			1600	1600
Kompostering	Jämtland	Östersund	3100	3100	3100	3100
Biogas	Jönköping	Jönköping			14143	14143
Biogas	Jönköping	Vetlanda		2000	2000	2000
Biogas	Kalmar	Kalmar	2229	2229	2229	2229
Biogas	Kronoberg	Växjö				9700
Biogas	Kronoberg	Älmhult	2937	2937	2937	2937
Biogas	Norrbottn	Boden	2000	2000	2000	2000
Biogas	Norrbottn	Boden				1357
Kompostering	Norrbottn	Gällivare		5589	5589	5589
Kompostering	Norrbottn	Kalix			6560	6560
Kompostering	Norrbottn	Luleå	5000	5000	5000	11800
Kompostering	Norrbottn	Piteå		2763	2763	2763
Kompostering	Norrbottn	Älvsbyn	1600	1600	1600	1600
Kompostering	Skåne	Broby	2200	2200	2200	2200
Kompostering	Skåne	Eslöv	12000	12000	12000	27000
Biogas	Skåne	Helsingborg	7993	7993	7993	7993
Kompostering	Skåne	Helsingborg	20000	20000	20000	20000
Kompostering	Skåne	Klippan	7000	7000	7000	7000
Biogas	Skåne	Kristianstad	36500	36500	36500	36043
Kompostering	Skåne	Landskrona	5000	5000	5000	5000
Kompostering	Skåne	Malmö	40000	40000	40000	40000
Biogas	Skåne	Ystad			14143	14143
Kompostering	Stockholm	Bro/Upplands-bro	7000	7000	7000	7000
Biogas	Stockholm	Bro/Upplands-bro	5250	5250	5250	5250
Biogas	Stockholm	Huddinge	700	1440	1440	1440
Kompostering	Stockholm	Huddinge	27000	27000	27000	27000
Kompostering	Stockholm	Nynäshamn	18200	18200	18200	20400
Kompostering	Stockholm	Vallentuna	2000	2000	2000	2000
Kompostering	Södermanland	Nyköping	300	300	300	600
Biogas	Uppsala	Uppsala	9286	9286	9286	9286
Kompostering	Uppsala	Uppsala	28000	28000	28000	28000
Kompostering	Värmland	Karlstad				8000
Biogas	Värmland	Kil	1200	1200	1200	1200
Kompostering	Värmland	Kristinehamn				
Biogas	Västerbotten	Skellefteå				9400
Kompostering	Västernorrland	Sundsvall				9600
Kompostering	Västmanland	Fagersta	3500	3500	3500	3500
Kompostering	Västmanland	Sala	6800	6800	6800	6800
Kompostering	Västmanland	Västerås	7400	7400	7400	
Biogas	Västmanland	Västerås				15200
Kompostering	Västra Götaland	Alingsås	10000	10000	10000	10000
Kompostering	Västra Götaland	Borås	5000	5000	5000	5000
Biogas	Västra Götaland	Borås			15286	15286
Biogas	Västra Götaland	Falköping		15257	15257	15257

Uppföljning av deponeringsförbuden
Rapport 5298

Kompostering	Västra Götaland	Göteborg	10000	10000	10000	10000
Biogas	Västra Götaland	Lidköping			12857	12857
Biogas	Västra Götaland	Skara				
Biogas	Västra Götaland	Skövde		3943	3943	3943
Kompostering	Västra Götaland	Tanum	500	500	500	500
Biogas	Västra Götaland	Vänernsborg	16857	16857	16857	16857
Kompostering	Örebro	Örebro	4600	4600	8400	8400
Biogas	Östergötland	Linköping	38571	38571	38571	38571
Kompostering	Östergötland	Motala				5800
Kompostering	Östergötland	Norrköping			4000	4000
	Halland	Hylte				
SUMMA			413937	451828	524217	617960

Bilaga 5: Länsstyrelsen i Västra Götalands arbete med deponeringsförbudet för utsorterat brännbart avfall

2002

Under 2002 lämnades dispens till samtliga som sökt på grund av känd kapacitetsbrist i regionen. Samtliga fick dispens från 1 januari 2002 – 31 december 2002.

2003

Inför 2003 söktes dispens för deponering av närmare 160 000 ton brännbart avfall. Dispens medgavs för de sökande som hade en lösning inom räckhåll, t.ex. avtal med en förbränningsanläggning senare under år 2003. För sökande som inte redovisat någon lösning meddelades dispens med villkor om att dispensen endast gällde under förutsättning att kapacitet inte fanns. Sökande med stora mängder och utan lösning meddelades tidsbegränsad dispens under tiden 1 januari 2003 – 30 april 2003. Detta gjordes för att sökanden skulle ges tid att hitta ledig kapacitet åtminstone för en del av avfallsmängderna.

Vi undersökte kapaciteten hos avfallsförbränningsanläggningarna i regionen och kom fram till att det inom rimligt avstånd fanns kapacitet som inte utnyttjades. Ändå hade ett antal dispenser sökts. Vi sammankallade under första kvartalet 2003 representanter för vissa avfallsförbränningsanläggningar, deponier, transportörer, sorteringsanläggningar och miljönämnder i länet till två möten. Urvalet gjordes med vår kunskap om olika aktörer. På första mötet redovisades vilka som sökt dispens och tillgänglig kapacitet inom regionen. Vi meddelade att eftersom kapacitet finns tillgänglig kommer inga fler dispenser att meddelas. Dessutom är det inte tillåtet att köra osorterat avfall eftersom kapacitet finns. Mötet resulterade i att kontakter knöts mellan olika aktörer och avtal tecknades. Ytterligare ett möte planerades ett par månader senare för att följa upp utvecklingen. Situationen hade förbättrats något vid det andra mötet men fortfarande fanns ledig kapacitet och några deponiägare och kommuner sökte återigen dispens. Kretsen utökades vid det andra mötet till att omfatta fler anläggningsägare. De dispensansökningar som avsåg perioden efter 30 april 2003 avslogs.

Nuvarande situation

Vi bedömer att brännbart avfall fortfarande deponeras i länet. Dels är utsorteringen av brännbart avfall på många håll dålig. Både på sorteringsanläggningar och på deponier. Kommunalägda liksom bolagsägda. Ofta döljs brännbart avfall i en deponirest som sorterats ut. Vi har också fått uppgifter om illegal deponering. Dvs brännbart avfall deponeras på deponier där man inte sökt dispens.

Fortsatt arbete

Vårt fortsatta arbete för att deponeringsförbudet ska följas bör bestå i ökad tillsyn. Vi har planerat oanmälda tillsynsbesök på ett antal deponier för att undersöka om brännbart avfall fortfarande deponeras. Vidare behövs tillsyn hos avfallslämnare för att kontrollera att brännbart avfall sorteras ut. Tillsyn behöver också göras på sorteringsanläggningar och mellanlagringsplatser. Nya tillstånd bör innehålla avfallsvillkor där verksamhetsutövaren måste sortera allt material som kan återanvändas eller återvinnas.

Mål

Ett viktigt mål är att minska avfallstransporterna. Idag förbränns en del avfall från Västra Götalands t.ex. i Östergötland. I takt med att förbränningskapaciteten byggs ut inom länet bör avfallet styras om för att transporteras så lite som möjligt.

Uppföljning av deponeringsförbuden

Förbudet mot att deponera utsorterat brännbart avfall trädde i kraft den 1 januari 2002 men på grund av att det i stora delar av landet råder brist på kapacitet att behandla avfallet, behöver viss deponering av sådant avfall fortsätta ännu en tid. Vid brist på kapacitet att behandla avfallet har länsstyrelsen möjlighet att meddela dispens från deponeringsförbudet. Naturvårdsverket har för denna redovisning låtit samtliga länsstyrelser besvara en enkät om bl.a. mängden dispenser samt när och på vilket sätt deponeringsförbudet kommer att kunna efterlevas i länet. Verket har även låtit ett konsultföretag bedöma behovet av utbyggnad av kapacitet och undersöka vilka planer på utbyggnad som finns i landet. Rapporten innehåller även en redovisning av Naturvårdsverkets arbete med det kommande deponeringsförbudet för organiskt avfall.